

ROMANYA BİLGİ NOTU

NİSAN 2024

GÜNCEL VERİLER

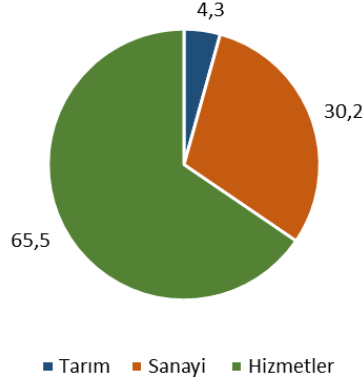
MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

GÖSTERGE	DEĞER	2022	2023	2024
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	301,3	345,9	370,0
Büyüme	%	4,6	2,1	2,8
Nüfus	Milyon Kişi	19,0	19,0	18,9
Kişi Başı Gelir	USD	15.821	18.176	19.530
Enflasyon	%	16,4	6,6	4,7
İşsizlik Oranı	%	5,6	5,6	5,6
Cari Denge / GSYH	%	-9,1	-7,1	-7,1
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-5,8	-5,7	-6,2
İhracat	Milyar USD	96,8	100,6	-
İthalat	Milyar USD	132,7	131,9	-

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Nisan 2024, Trademap

1. GENEL GÖRÜNÜM

Sektörlerin GSYH Payları (%)

Kaynak: Romanya İstatistik Kurumu, 2023

Romanya, Avrupa'nın coğrafi merkezinde (Orta Avrupa'nın güneydoğusu), Balkan Yarımadası'nın kuzeyinde, Atlantik Kıyısı ile Urallar arasındaki mesafenin yarısı kadar, Karpat Kemerli'nin içinde ve dışında, alt rotada yer almaktadır. Romanya'nın coğrafi yapısı Karpatlar'daki en yüksek seviyeyi içeren bölge, ortasında Alt Karpatları, tepeleri ve platoları içeren orta kesim ile Tuna nehrinin havzasında yer alan alçak bölge olarak üçe ayrılmaktadır.

Tarım sektöründe buğday, mısır, ay çiçeği, arpa, patates, üzüm en çok yetiştirilen ürünlerdir. 2022 yılında 8,7 milyon ton buğday üretilirken 5,6 milyona yakını ihraç edilmiş, 2023 yılında ise buğday ihracatı 8,1 milyon tonun üzerine çıkmıştır. Mısır ihracatı ise 2021 yılında 7 milyon ton iken 2022 ve 2023 yıllarında sırasıyla 5,5 ve 5,3 tona gerilemiştir. Arpa üretiminin %80'inden fazlasını ihraç eden ülkede 2022 yılında 1,7 milyon ton arpa üretilmiştir. Buna karşın, ülkede 3 milyona yakın toprak sahibi olması büyük tarım arazilerini sınırlamakta, ihracat potansiyelinin düşük kalmasına neden olmaktadır. Romanya, AB Ortak Tarım Politikası gereği 2023 ile 2027 yılları arasında 16 milyar EUR'luk harcama kotasına sahiptir.

Romanya'nın faydalı maden kaynakları çeşitlidir. Başlıca faydalı maden kaynakları eski bir işletme geleneğine sahip ham petrol; doğal gaz; kömür, özellikle koklaşabilir taş kömürü, kahverengi kömür ve linyit; demirli ve demirsiz cevherler, altın, gümüş ve boksit yatakları; geniş tuz rezervlerinin yanı sıra bir dizi metal olmayan kaynak çıkarılmaktadır. İçilebilir veya tıbbi tedavi için kullanılabilen 2000'den fazla maden suyu kaynağından oluşan özel bir toprak altı kaynakları kategorisi bulunmaktadır.

Sanayisinde S.P.E.E.H. Hidroelectrica (yenilenebilir enerji), OMV Petrom (petrokimya), SNGN Romgaz (doğalgaz çıkarımı) firmaları öne çıkmaktadır. Romanya, Orta ve Doğu Avrupa'nın en büyük elektronik üreticisi konumundadır. Son 20 yılda mobil teknoloji, bilgi güvenliği ve ilgili donanım araştırmaları için de önemli bir merkez haline gelmiştir. Ülke, bilişim ve motorlu taşıt üretimi gibi alanlarda bölgesel liderdir.

ROMANYA BİLGİ NOTU

AB üyesi olan Romanya, diğer AB ülkelerine nazaran düşük asgari ücreti, yaşam koşullarının uygunluğu ülkeyi hem işletmeler için uygun bir konuma sokarken hem de olumsuz olarak Romanya'nın dışı göç vererek ekonomik potansiyelini kaybetmesinde etkili olmaktadır.

Romanya'da hizmetler sektörünün katma değer üretim içerisindeki payı %65,5 seviyesindedir. Perakende ve toptan sektörü hizmetler sektörünün üçte birini oluştururken ülkede iki binin üzerinde mağazası bulunan on uluslararası market zinciri piyasayı domine etmektedir. Toptan ve perakende sektörü salgın döneminde %3 daralırken 2021 yılında %11,4 ile güçlü toparlanma yaşamış, 2022 yılında ise Rusya Ukrayna gerginliklerine rağmen %7,2 büyümüştür. 2023 yılında ise toptan ve perakende sektörü büyümesi %0,7'ye kadar gerilemiştir. Kredi büyümesindeki bozulma, imalat sanayi firmalarının aylardır resesyon sinyalleri vermesi ile ihracatla paralel olarak imalat sanayi üretiminin yirmi aya yakın daralma bölgesinde olması da toptan ve perakende sektörünün büyümesindeki düşüşte etkili olmuştur.

Ukrayna ile 650 km'ye yakın sınırı olan ülkenin savaş sonrası 75 bine yakın mülteciye ev sahipliği etmektedir. Belediyeler, bölgesel idarelerin harcamalarını da içeren kamu hizmetleri milli gelirin %9'unu oluşturmaktadır. Bankacılık sektörü katma değer üretimin %2,2, hizmetler sektörünün ise %3,4'ünü oluşturmaktadır. Ülkenin en büyük bankası Banca Transilvania S.A.'dır.

2019 yılında ülkeyi ziyaret eden yabancı sayısı 2,7 milyon iken Romanyalı turist sayısı (Romanyalı gurbetçiler) 10,6 milyon olmuştur. 2020 yılında ülkeye gelen yabancı turist sayısı 450 bin seviyesine gerilerken Romanyalı turist sayısı ise 5,9 milyona düşmüştür. 2021 yılında %85'lik yükselişe rağmen ülkeye gelen yabancı turist sayısı 841 bin olurken Romanyalı turist sayısı %43 artarak 8,4 milyona çıkmıştır. 2022 ve 2023 yıllarında ise yabancı turist sayısı sırasıyla 1,6 ve 2,1 milyon ile salgın öncesi seviyelerinin altında kalmış, Romanyalı turistler ise 2022 yılında 10,6 milyon ile salgın öncesini yakalamış, 2023 yılında ise 11,5 milyon ile üzerinde gerçekleşmiştir. Yıllık turizm geliri 2022 ve 2023 yıllarında yaklaşık 4,5 milyar EUR seviyesinde gerçekleşirken ülke turizm sektöründe net ithalatçıdır. 2022 yılında turizm sektöründe açık 2,9 milyar EUR, 2023 yılında ise 3,9 milyar EUR seviyesinde gerçekleşmiştir.

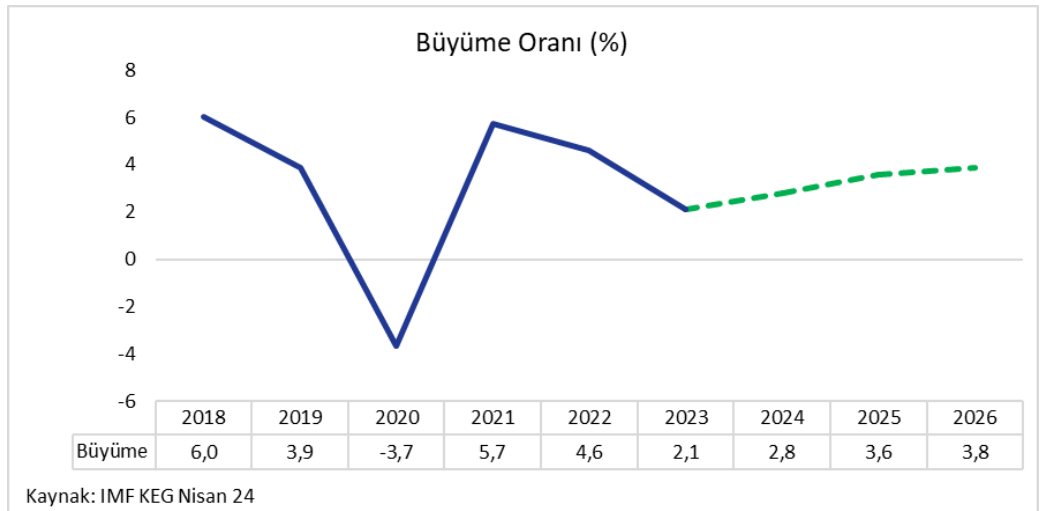
Elektronik parçaları, bilgisayarların yanı sıra başkent Bükreş'in başını çektiği bilgi ve iletişim sektörünün önümüzdeki dönemde ülke ekonomisini sürüklemesi öngörülmektedir. Oracle, Amazon, IBM veya Deutsche Bank gibi küresel yazılım şirketleri, ürün kalitesini korurken, Batı Avrupa ile karşılaştırıldığında rekabetçi maliyetlerle Rumen yazılım geliştiricilerinin geliştirme potansiyelini kullanmaktadır. Makine mühendisliği, mekatronik, endüstri mühendisleri iş gücünün önemli kısmını oluşturmaktadır. Ülke, 2021 yılı itibarıyla 4 milyar EUR'ya yakın yatırım çekmiştir. 2017 ile 2021 yılları arasında ortalama %8 büyüme gösteren bilgi ve iletişim sektörünün 2030 yılında 52 milyar EUR ile milli gelirin onda birine tekabül edeceği öngörülmektedir.

2. BÜYÜME

2000 ile 2008 yılları arasında ortalama %6,2 büyüyen Romanya ekonomisi üst üste iki yıl ortalama %4,7 daralmıştır. 2011 ile 2019 yılları arasında yılda ortalama %3,8 büyüyen ülke 2020 yılında salgının etkisiyle %3,7 küçülmüştür. 2019 yılından itibaren imalat sanayi sektöründe daralma gözlenmeye başlanırken 2019 yılının son çeyreğindeki ılımlı büyümesine karşın 2021'in ilk yarısına kadar küçülmeye devam etmiştir. Salgının etkisiyle toptan ve perakende sektörü yıl genelinde %3 daralırken eğlence sektörü kapanmaların etkisiyle %20 küçülmüştür.

2021 yılında toptan ve perakende sektörü %14,4 büyüyerek ekonomiyi sürüklerken bilgi ve iletişim sektörü %11,4 genişlemiştir. Finansal hizmetler ile kamu hizmetleri 2021 yılında bir önceki yıla göre sırasıyla %0,5 ve %2,4 daralmıştır. 2019 ve 2020 yıllarında ortalama %7 daralan tarım sektörü ise 2021 yılında %5,9 ile manşetin üzerinde büyüdü. Bu gelişmeler ışığında, Romanya ekonomisinde yıl genelinde büyüme oranı %5,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2022 yıl genelinde tarım sektörü %22,4'lük daralma yaşarken finansal hizmetler sektörü Rusya Ukrayna gerginliklerinin küresel ve bölgesel yarattığı dengesizlik, enerji krizinin de etkisiyle %17 daralmıştır. İmalat sanayi sektörü yıl genelinde %4,3 küçülürken bilgi ve iletişim sektörü bu dönemde yıllık %22,8 büyüyerek ekonominin sürükleyicisi konumuna geçmiştir. Hane halkı harcamalarının yüksek seyri ile toptan ve perakende sektörü %7,2'lik güçlü büyüdü ve tarım, imalat sanayi ile finansal hizmetler sektörlerinden gelen olumsuz gelişmeleri baskıladı. Romanya ekonomisi bu gelişmeler ışığında 2022 yıl genelinde %4,6 büyümüştür.

2023 yılında toptan ve perakende sektörü ilk çeyrekte %3,5'lük güçlü büyümesini yılın geri kalanında sürdürmemiş ve yıl genelinde %0,7 ile sınırlı büyümüştür. İmalat sanayi 2023 yıl genelinde de daralmaya devam ederken bilgi ve iletişim sektörü %5,2'lik güçlü büyümeye karşın ekonomik büyümenin %2,1'e gerilemesine engel olamamıştır. Önümüzdeki dönemde, ekonomik toparlanma ve savaşın etkilerinin azalacağı öngörüsü ile ekonominin %3-4 bandında büyüeceği tahmin edilmektedir.

3. SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönleri: Romanya, petrol, doğal gaz, kömür, demir cevheri, bakır ve hidroelektrik potansiyeli dahil olmak üzere önemli doğal kaynaklara sahiptir. Bu kaynak tabanı, endüstriyel gelişim ve ihracat geliri için bir temel sağlamaktadır. Tahıl, sebze, meyve ve hayvancılık üretimini destekleyen verimli tarım arazilerine sahiptir. Tarım ekonomiyeye önemli katkı sağlamakta ve kırsal alanda istihdam sağlamaktadır.

Özellikle bilgi teknolojisi, mühendislik ve sağlık gibi sektörlerde nispeten iyi eğitilmiş ve vasıflı bir işgücüne sahiptir. Ülkenin matematik ve fen bilimleri eğitiminde, büyüyen bilgi tabanlı endüstrileri destekleyen güçlü bir geleneği vardır.

2007 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) katılımı, AB pazarlarına, finansmanına ve yatırım fırsatlarına erişimin yolunu açmıştır. AB üyeliği istikrar sağlayarak sübvansiyonlara erişim sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, ticari ve ekonomik işbirliğini kolaylaştırmaktadır.

Turizmin gelişimi için önemli bir potansiyel sunan çeşitli doğal manzaralara, tarihi yerlere ve kültürel cazibe merkezlerine sahiptir. Karpat Dağları, Transilvanya bölgesi ve ortaçağ kasabaları dünyanın dört bir yanından ziyaretçi çekmektedir.

Zayıf yönleri: Romanya yolsuzluk, bürokratik verimsizlik ve hukukun üstünlüğü ile ilgili zorluklarla karşı karşıyadır. Bu sorunlar, yabancı yatırımı caydırmakla beraber iş gelişimini engelmekte, ekonominin verimsizliğine katkıda bulunmaktadır.

Ülkenin karayolları, demiryolları ve kamu hizmetleri de dahil olmak üzere altyapısının modernizasyon ve yatırıma ihtiyacı bulunmaktadır. Yetersiz altyapı ekonomik büyümeyi sınırlamakta, rekabeti engellemekte, belirli bölgelerde kalkınmayı kısıtlamaktadır.

Romanya, yurt dışında daha iyi fırsatlar arayan vasıflı profesyonellerin önemli bir göçüne maruz kalmaktadır. Beyin göçü ülkeyi yetenekten yoksun bırakarak yenilikçiliği azaltmakta, ekonominin kilit sektörlerini güçlendirme çabalarını baltalamaktadır.

Gelir eşitsizliği ve bölgesel eşitsizlikler devam etmekte; kırsal alanlar ve bazı bölgeler kent merkezlerinin gerisinde kalmaktadır. Bu eşitsizliklerin giderilmesi, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve sosyal uyum açısından hayati öneme sahiptir.

Yabancı yatırım ekonomik büyüme için gerekli olsa da, Romanya ekonomisi nispeten dış yatırıma bağımlıdır, bu durum ülkeyi küresel yatırımcı duyarlılığı ve ekonomik koşullardaki dalgalanmalara karşı savunmasız hale getirmektedir.

Fırsatlar: Romanya, altyapıya, inovasyona ve insan sermayesinin geliştirilmesine yatırım yapmak için AB fonlarından ve programlarından yararlanabilir. AB finansmanına erişim, yapısal zayıflıkları giderme ve sürdürülebilir büyümeyi teşvik etme fırsatları sunmaktadır. Tarım ve imalat gibi geleneksel sektörlerin ötesinde çeşitlendirme fırsatları bulunmaktadır. Yeniliği, girişimciliği ve yüksek katma değerli endüstrileri teşvik etmek ekonomik dayanıklılığı ve rekabet gücünü artırabilir.

Büyüyen teknoloji sektörü, Romanya'ya bilgi teknoloji dış kaynak kullanımı, yazılım geliştirme ve yenilik için bir merkez haline gelme fırsatları sunmaktadır. Araştırma ve geliştirmeye (Ar-Ge) yatırım yapmak ve akademi ile endüstri arasındaki işbirliğini teşvik etmek teknolojik ilerlemeyi teşvik edebilir.

Romanya, fosil yakıtlara bağımlılığı azaltmak ve enerji güvenliğini artırmak için rüzgar, güneş ve hidroelektrik enerji gibi yenilenebilir enerji kaynakları geliştirme potansiyeline sahiptir. Yeşil ekonomiye geçiş istihdam yaratabilir, yatırım çekebilir ve çevresel riskleri azaltabilir.

Ulaşım ağları, enerji tesisleri ve dijital bağlantı gibi altyapı projelerine yatırım yapmak ekonomik büyümeyi teşvik edebilir, verimliliği artırabilir ve rekabet gücünü artırabilir.

Tehditler: Romanya, mali krizler, ticari gerilimler ve jeopolitik istikrarsızlık gibi küresel ekonomik eğilimlere ve dış şoklara karşı hassastır. Küresel ekonomideki belirsizlik yatırım akışlarını, ticaret hacimlerini ve ekonomik büyümeyi etkileyebilir.

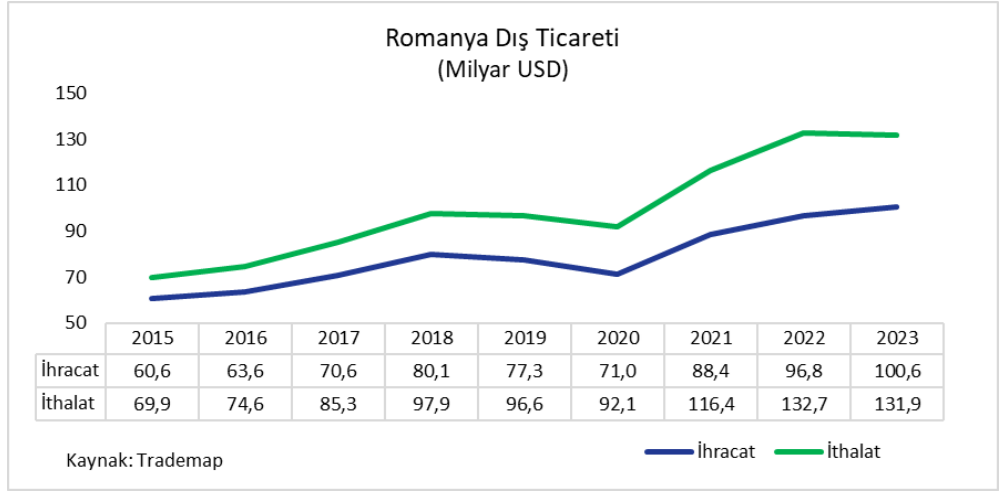
Romanya, yaşlanan nüfus, düşük doğum oranları ve gençlerin göçü gibi demografik zorluklarla karşı karşıyadır. Bu eğilimler uzun vadeli ekonomik sürdürülebilirlik açısından risk oluşturarak sosyal refah sistemlerini zorlamakta ve kilit sektörlerdeki işgücü açığını artırmaktadır.

Kilit ihracat pazarlarında artan korumacılık ve ticaret engelleri, Romanya'nın ticaret olanaklarını ve ihracata yönelik endüstrilerini engelleyebilir. Ticari anlaşmazlıklar ve tarife artışları tedarik zincirlerini bozabilir ve rekabet gücünü azaltabilir.

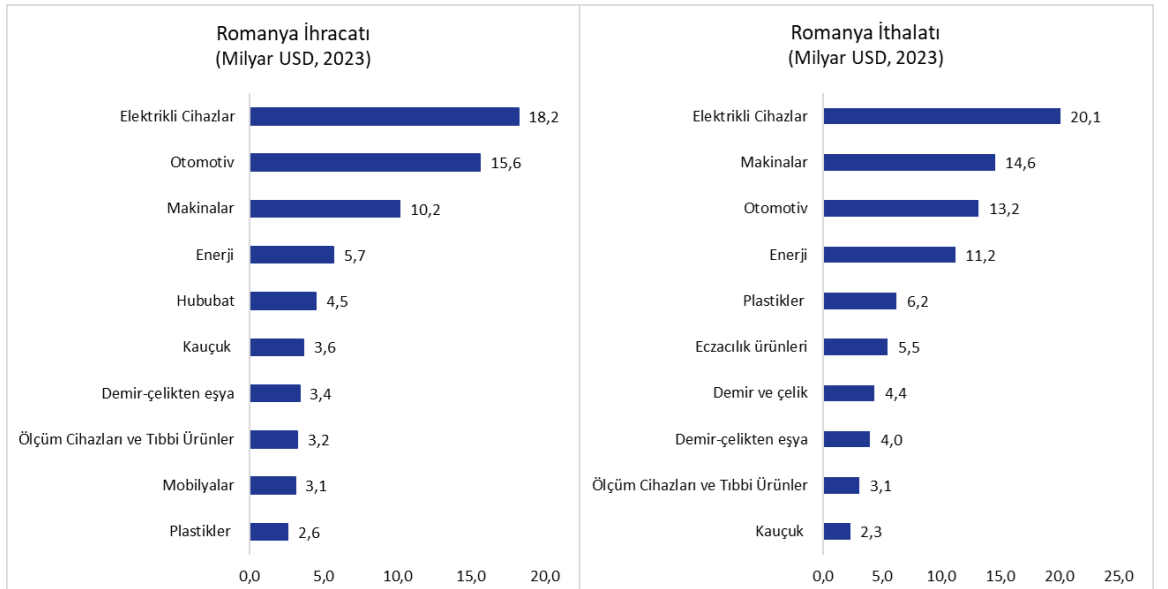
İklim değişikliği Romanya'nın tarımı, altyapısı ve doğal kaynakları için risk oluşturmaktadır. Sel ve kuraklık gibi aşırı hava olayları mahsullere zarar verebilir, tedarik zincirlerini bozabilir ve altyapıyı zorlayabilir.

4. DIŞ TİCARET

2015 ile 2021 yılları arasında ortalama 17,3 milyar USD olan Romanya dış ticaret açığı 2022 ve 2023 yıllarında sırasıyla 35,9 ve 31,3 milyar USD seviyesine yükselmiştir. Dış ticaret hacmi 2015 yılında 130,5 milyar USD seviyesindeyken 2021 yılından itibaren 200 milyar USD barajını aşmış, 2022 ve 2023 yıllarında 230-235 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir.

Romanya'nın dış ticaretinin %47'sini elektrikli cihazlar, makinalar, otomotiv ve enerji sektörleri oluşturmaktadır. Elektrikli cihazlar, makinalar, enerji sektörlerinde net ithalatçı olan ülke otomotiv sektöründe ise net ihracatçıdır. 2023 yılında elektrikli cihazlar dış ticaretin %16,5'ini oluştururken ihracatın ise %18'ini oluşturmuştur. Hububat, kauçuk, demir-çelikten eşya sektörleri ihracatta; plastikler, eczacılık ürünleri ve demir çelik ise ithalatta öne çıkan diğer sektörlerdir.

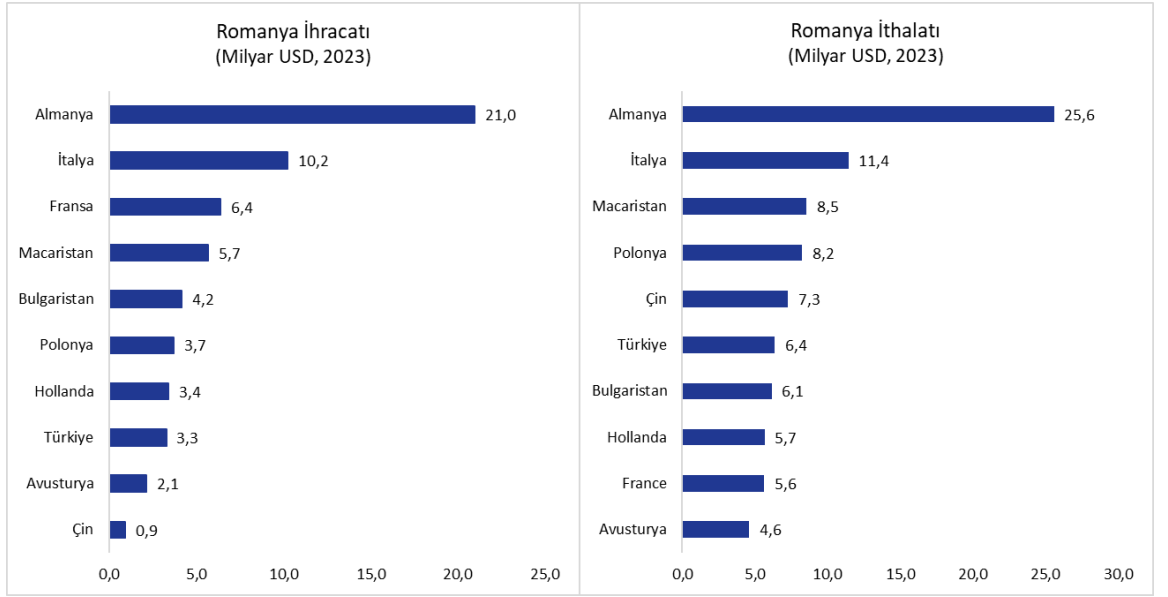

ROMANYA BİLGİ NOTU

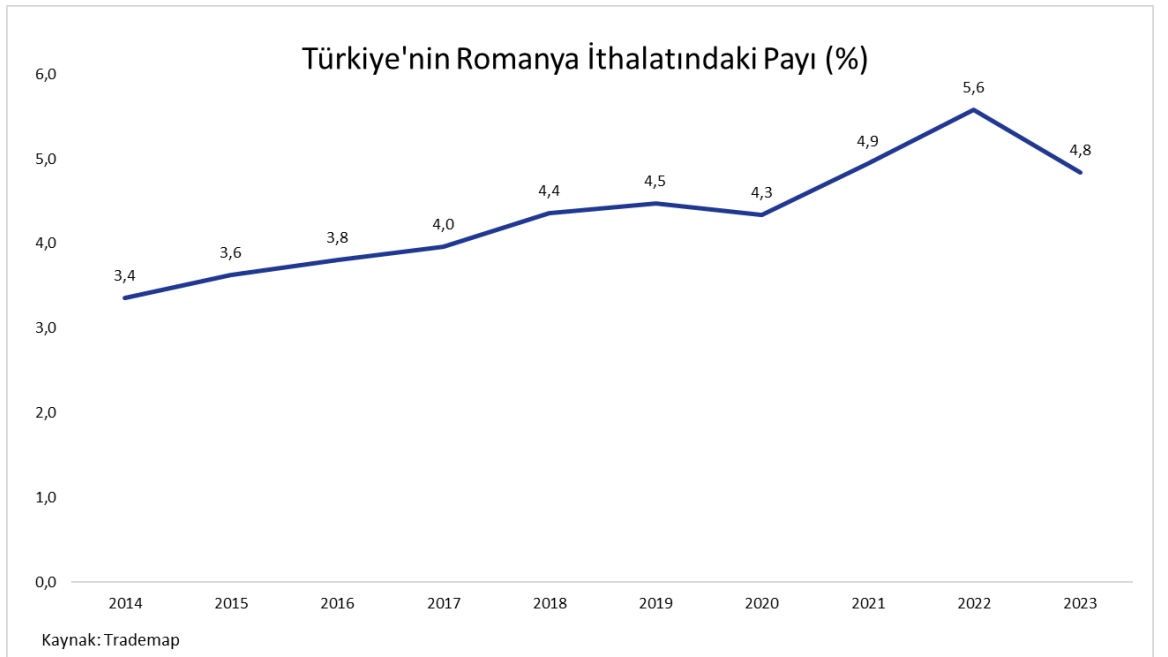

Romanya'nın 2014 ile 2023 yılları arasındaki ihracatının yarısını Almanya, İtalya, Macaristan, Fransa, Polonya ve Türkiye ile gerçekleştirmiştir. 2023 yılında Almanya ve İtalya'ya ihracatlar sırasıyla 21 ve 10,2 milyar USD seviyesinde gerçekleşmiştir.

Romanya'nın 2014 ile 2023 yılları arasındaki ithalatının yarısını ise Almanya, İtalya, Macaristan, Polonya, Çin ve Fransa'dan karşılamıştır. 2023 yılında Almanya'dan ithalat 25,6 milyar USD seviyesinde olurken İtalya'dan ithalat 11,4 milyar USD olmuştur.

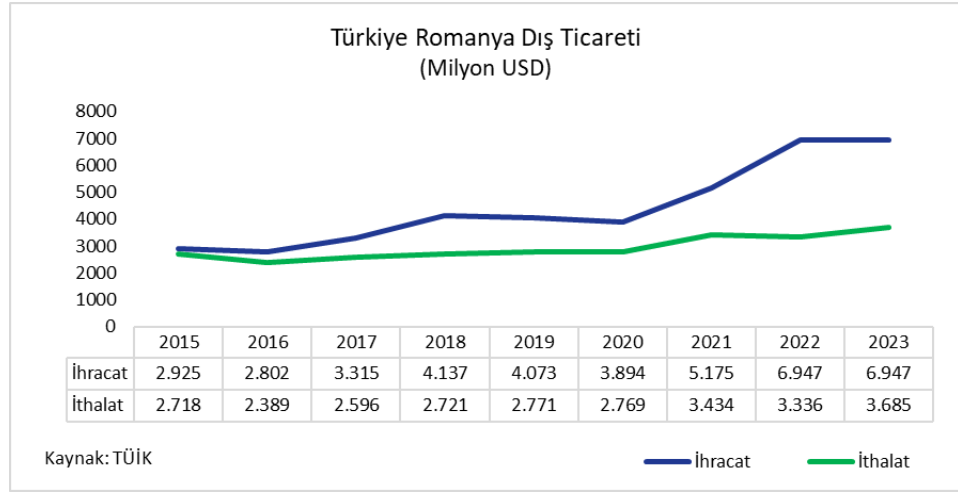

Türkiye'nin Romanya ithalatındaki payı 2013 yılında %3,4 seviyesindeyken 2019 yılında %4,5'e ve 2022 yılında ise %5,6'ya yükselerek zirve yapmış, 2023 yılında ise %4,8'e gerilemiştir.

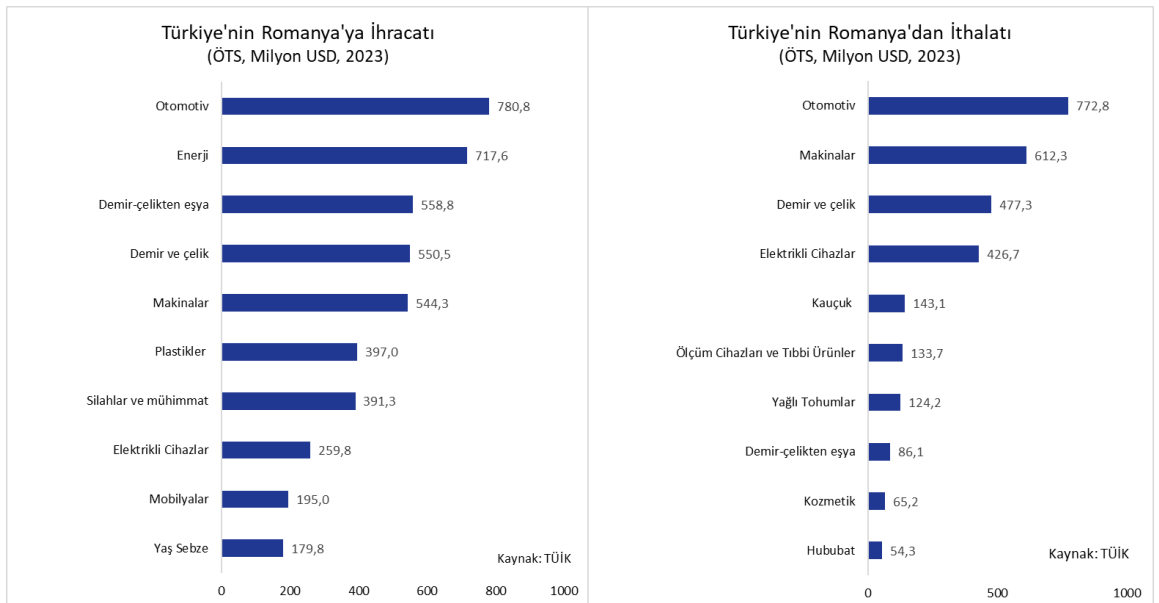

5. TÜRKİYE İLE DIŞ TİCARET

Türkiye Romanya ile dış ticaretinde net ihracatçıdır. 2015 yılında 207 milyon USD olan dış ticaret fazlası 2018 yılında 1,4 milyar USD ile 1 milyar USD eşliğini aşmıştır. 2021 ve 2022 yıllarında Türkiye'nin Romanya'ya ihracatı yıllık bazda %33-34 yükselerek dış ticaret fazlasının sırasıyla 1,7 milyar USD ve 3,6 milyar USD seviyelerine yükselmesine neden olmuştur. 2023 yılında ise Türkiye'nin Romanya'ya ihracatı yatay seyrederken Türkiye'nin Romanya'dan ithalatı ise %10'luk artış yaşamış, dış ticaret fazlası 3,3 milyar USD seviyelerine gerilemiştir. 2023 yıl sonu itibarıyla iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi 10.633 milyon USD seviyesindedir.

2023 yılı verilerine göre, Türkiye'nin Romanya'ya ihracatında otomotiv, enerji, demir çelikten eşya, demir çelik ve makineler sektörleri oluşturmaktadır; bu sektörlerden ihracat tüm ihracatın %48'ini oluşturmaktadır. İthalat tarafında ise otomotiv, makineler, demir çelik ve elektrikli cihazlar sektörleri tüm ithalatın %66'sını oluşturmaktadır.

6. YATIRIMLAR

TCMB anket verilerine göre, yurt içi yerleşik kişilerin Romanya'ya doğrudan stok yatırım tutarı 2022 yılında 56 milyon USD iken Romanya'dan Türkiye'ye gelen doğrudan stok yatırım tutarı ise 2 milyon USD seviyesindedir.

Sanayi Bakanlığı verilerine göre, 2002 ile Ocak 2024 arasındaki dönemde Romanya'dan Türkiye'ye gelen doğrudan yatırım 21 milyon USD seviyesindedir. Aralık 2023 verilerine göre, Türkiye'de 293 Romanya menşeli firma bulunmaktadır. Firmaların 85'i motorlu taşıtlar ve motosikletler dışında kalan toptan ticaret ve ticaret komisyonculuğu, 30'u ise motorlu taşıtlar ve motosikletlerin dışında kalan perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamir sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

Romanya Merkez Bankası verilerine göre, Türkiye'nin 2022 yıl sonu itibarıyla Romanya'daki doğrudan stok yatırım tutarı 1.663 milyon USD seviyesindedir.

Artic (beyaz eşya), Erdemir Romanya (demir-çelik), Kastamonu Entegre (Prolemn Ağaç Sanayi), Rulmenti Barlad (Rulmen), Credit Europe Bank, Eti (Gıda), Şişecam (otocam), Martur (Otomobil Koltuğu), Yıldız Entegre (Yatırım devam ediyor-ağaç endüstrisi), Ülker Türklerin Romanya'da yer alan başlıca şirketlerimizdir.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

     deikiletisim | deikint